

Ola Lönnqvist

Dokumenten i Söderköpings Bokhandel

Strax före klockan 10.00 den 7/1 2011 ringde telefonen hemma hos mig. ”Hej, det är bokhandlarn! Har du tänkt dig ta en promenad i dag? I så fall har jag något intressant att visa dig.” Ja, en promenad blev det och en kamera i fickan.

Bror-Inge och Lena Tyllander hade påbörjat en mindre justering av inredningen i bokhandeln och rivit bort den målade pappbeklädnaden på en del av en innervägg. Bakom pappen hade man en gång i tiden satt fast ett stort antal pappersdokument.

Ett ganska vanligt sätt att närmast den timrade väggen (här stockar om närmare 15 centimeters tjocklek, och i skarvarna mellan dem hästtagel) isolera, skydda, med papper av något slag. Det jag personligen tidigare upplevt var när jag bistod min son med att ta bort ett par innerväggar i Krokeks prästgård (uppförd 1886/87) varvid vi fann att stockarna var ”tapetserade” med dagstidningar från tiden strax före byggnadens uppförande.

I Söderköping bokhandel rörde det sig om en yta på ca 2 kvadratmeter täckt med dokument, som jag då uppfattade som räkenskaper, bokföring, ett par formella skrivelser på svenska, en skrivelse på franska och kanske någon sida ur en bouppteckning, eller åtminstone en inventarieförteckning. Dokumenten överlappade till stor del varandra, de satt kors och tvärs, dvs en del fick jag läsa upp och ned, andra liggande. De var sinsemellan klistrade men inte på stockarna, utan på dem till största delen fastsatta med mindre spikar.

När jag stod där och fotograferade dök det upp kunder. Bland dem Ragni Wätz, Jan Djurberg och Lars Sylvan, alla intresserade av lokalhistoria. Ragni och jag botaniserade i texterna och jag hittade bland namnen Norréus, som var rektor i Söderköping i början av 1800-talet, och Ragni hittade Cederborg, han som startade bokhandeln och tillika var borgmästare och postmästare i Söderköping. Några av dokumenten var daterade med årtalen 1808, 1809 och 1810.

Bror-Inge tog kontakt med Norrköpings Tidningars lokalredaktör Henrik Johansson som kom dit och ett samtal utspann sig mellan de närvarande, och en mailkontakt om Cederborg mellan Lars Sylvan, Henrik Johansson, vilket resulterade i nedanstående artikel publicerad den 18/1 2011.

Noteringar från en annan tid funna i vägg

Söderköping

Gamla anteckningar från början av 1800-talet har påträffats som väggisolering i Söderköpings bokhandel.

Bror-Inge och Lena Tyllander som driver bokhandeln hittade de gamla dokumenten i väggen. Lokalhistorikern Ola Lönnqvist blev nyfiken och ska göra en närmare analys av anteckningarna som är daterade kring 1808-1810. Ola Lönnqvist konstaterar också att det finns ett dokument skrivet på franska. Han har fotograferat av handlingarna.

Han tror inte det är ovanligt med gamla dokument som väggisolering i ortens gamla hus. I det här huset har det varit bokhandel sedan 1815. Ett namn, Cederborg, vid datumnoteringen 10 januari 1809, fångade Lönnqvists intresse. Sven Matthias Theodor Cederborg byggde bokhandelshuset vid Storgatan 1815. Han var inte bara bokhandlare, utan även borgmästare och postmästare. Hans son Philip Wilhelm Cederborg (1817-1892) var också postmästare och drev bokhandeln 1848-1876.

Henrik Johansson, Norrköpings Tidningar

Senare skrev jag ut alla fotografierna och försökte sammanfoga dem så att jag i det närmaste kunde återskapa väggen. Därefter började jag läsa dokument efter dokument och försökte så gott det gick att tyda handstilen och sedan skriva ned delar av vad jag fann.

Det visade sig mycket svårläst. Flera av dokumenten hade fått fläckar, de överlappade som nämnts varandra, och stora delar av dokumenten saknades, dessutom var mina bilder inte av yppersta kvalitet.

Dock några saker gick att uttyda.

En skrivelse på svenska

omfattande ett dubbelt ark, varav ungefär 1/3 av den vänstra sidans vänsterkant saknas

Texten lyder på vänster sida:

tanke är alltså hvarken
de, eller, efter fulländad
Riksgäldssedlarna blif
stocken vådelig för
förutsättningen en
uppmärksammande att Di
sont Verket följer
de föreskrifter som
efter omständighe
eddela.

unna inträffa, då, vid ett
rörelse Capital inbringar
ock kunde medgifva ut,
banquens reela fond af
id en fördelaktig handelsväg
kapitalet och sedelstocken utan
för sedan utwexling kunde vara

Texten lyder på höger sida:

scont – bilraden mindre ofver ch
oförmodad än den af 4 millioner, hvar
med Discont rörelsen på de föregående
åren ifrån Verkets början till 1804 äro
slut af Banquen understöddes, men
fondförvaltningen af Discont Verket
af särskilte Riksens Högloflige Stän
ders Deputerade gemensamt med de pri
vate Aktie-ägarnes, årligen blifvit
granskad och Derectionen af dem de
chergerad; så har jag ingen rätt att
tvivla det ju denne förvaltning fun
nit förd efter Reglementet och följ
akteligen att Näringarne tarferat
till deras upprätthållande det stora
och betydliga biträde, som vid 1806 års

Kommentar:

Jag får ett intryck av att det rör sig av något slag av yttrande från en revisor eller annan person om hur en bank handhaft vissa ekonomiska uppgifter.

Ett dokument av kassabokskaraktär

varav översta och nedersta delen saknas ¹

		5 tjog Trinne Anders Andersson	40
		7 tjog Kulefall	31.4
		4 tjog Trinne	24
Martii	22	Lämnad byggmästaren Contant	3
	23	Lämnad katucederi (?) Forsberg försucedede (?)	2
	28	kiöptes af Pehr Andersson i Lafv.....	
	 15	1
	29	Anders Gustafvsson uti Ringarum	
		9 bräder och 3 plank betalt därföre	1.8
	 Lars Larsson Ringarum 25
		12 st bräder af Anders Baijon (?) ... 2 ..	6.32
April	16	Lämnad chauffören Scheideer	1
	10	do do	2
	3	40 8	- 16
	6	80 ft do 8	32
	9	betalt till Herr Handelsman Ekeflod efter qwitterad motbok	25.4
	12	betalt till Lindströmska Sterbhuset	
		hållen bok som är af Rådman L.....	13.5.4
		Betalt till byggmäst Molberg	4

¹ Punkter innebär omöjligt att läsa, (?) innebär en gissning

16	Lämnad till Tegelmästar Sneider cont	x
19	betalt till Sven Carlsson för 4 dagar	24
	Do till Johannes Ger.... För 2 dagar	16
24	
28	Betalt för Gersgård Flod	1.32
16	Petter Appelberg Contant	4
16	Petter Jeanson	9
16	Sven Andersson	2
	köpt en bok papper till böcker åt	
 arbetarne och därför betalt	6
14	Maii betalt Glasmästaren Wielander	
	för fönsterna i Tegel.....byggnad	21.12.4

Kommentar:

Jag får ett intryck av att det rör sig av något slag av daglig notering om försäljning av varor och tjänster och av inköp av varor och tjänster, ett slags dagbok.

Namn nämnda i dokument av kassabokskaraktär

Några mycket svårtolkade dokument där man dagligen noterat olika händelser såsom inkomna rekommenderade brev, men även bara en notering av en ort och ett efternamn. Enbart några av namnen har jag kunnat tyda.

År 1805	Fru Klarström
År 1806	Cederborg Kugelberg
År 1807	Cederborg
År 1808	Cederborg
År 1809	Skeninge Grönlund Linkping Witnedmson Söderbergh B Wallberger Linkpg Lindeberg Sahlström C G Köhler Cederborg
År 1810	Linkpg Söderberg Calmar Berg Linkpg Agrell Scheninge Grönlund

Kommentar:

Jag får ett intryck av att det kan vara en händelsebok, en dagbok, som även tar upp vilka som besökt företaget

Delar av ett litet dokument²

Februari 1799

Olof Olofsson Jon Jonsson

..... nitton 8..... daler
..... i dag af gest inspatoren
.... Cederborg rigligt bekommit som
... vitterats Söderköping d 4 Februarii 1799

Olof Olofsson Jonas Jonsson Stora Vennerstorp

Kommentar:

Detta är utan tvekan ett kvitto på mottagna pengar.

Enligt husförhörslängden 1795-1800 så är Jonas Jonsson brukare av ½ mantal i Stora Vennerstorp och Olof Olsson anges vara bonden på också ½ mantal. Jonas finns inte kvar i nästkommande husaförhörslängd medan Olof gör det.

Jonas Jonsson var gift med Christina Gustafsdotter, vilket är allt som står om dem i den aktuella husförhörslängden.

Olof Olofsson föddes 1751 i Drothem, gifte sig 1774 med Anna Ericsdotter , född i Skönberga 1757 och död på Stora Vennerstorp 1802.

De hade barnen: Brita född 1778, Eric född 1780, Stina född 1782, Anna född 1786, Lisa född 1788, Johanna född 1792 och tvillingarna Sophia och Olof födda 1795.

En mycket liten del av en bouppteckning

Det första arket, där den högre delen, värderingen helt saknas

1 st Thekittel...
1 st mindre do ...
1 st fyhrfat
1 st durkslag
6 st formar
1 stor form
1 st manikpanna

Jernsaker

1 stor gryta
1 st mindre dito
1 st dito
1 st gryta med låck
1 st dito
2 stora ock 2 små skyfflar
1 st panna

² Punkter innebär att delar av dokumentet saknas eller att texten inte gått att tolka

Det andra arket, där den vänstra delen, antalet saknas:

Eldgaffel	2
Eldskyffel	- 6
..annringar	1.6
...ffel, jern	4
...rår, dito	4

...k Saker

... fat	2
....	1
... skopa	2
....	-16
... Lius panna	2
.... kta	3

Transport 2235.14

Kommentar:

Att det är en bouppteckning är ställt utom allt tvivel. Båda arken är skrivna med samma handstil varför jag antar det är en och inte två bouppteckningar. Förutom ovan angivna delar finns en mycket liten del där man kan skönja namn på personer den avlidne stod i skuld till eller där andra stod i skuld till den avlidne.